
PREDGOVOR

Nakon povijesnog obrata 1989./90. godine započinju se na europskom kontinentu događati velike promjene. Bivšim komunističkim zemljama Srednje i Istočne Europe otvara se novo razdoblje koje je na početku ispunjeno nadom i velikim očekivanjima na različitim područjima života: gospodarskom, političkom, kulturnom, religioznom... U tim zemljama započinje se događati ‘tranzicija’ iz jednoga načina života u drugi, iz jednoga gospodarskog sustava u drugi kao i iz jednoga političkog sustava u drugi. Općenito uzevši, ‘transformacija’ obuhvaća korjenite promjene u postkomunističkim zemljama koje postaju tranzicijske zemlje. Svaka od tih zemalja Srednje i Istočne Europe specifična je te ima svoju specifičnu tranziciju. Uz te specifičnosti postoji niz zajedničkih značajki tranzicije zbog čega su te postkomunističke zemlje prozване tranzicijskim zemljama. Sudbina tih zemalja ovisi velikim dijelom o odnosu koji Europska unija ima prema pojedinoj zemlji koja se nalazi u procesu demokratizacije i modernizacije.

Socijalni etičari Srednje i Istočne Europe, pod vodstvom prof. ddr. Rudolfa Weilera, okupljaju se od 1990. godine na različitim simpozijima i raspravljaju o aktualnim društvenim temama na osnovi socijalnoga nauka Crkve. Osim Beča i Au-

strije, gdje se do sada održalo najviše takvih susreta socijalnih etičara, u novije se vrijeme takvi simpoziji organiziraju u pojedinim tranzicijskim zemljama.

Od 20. do 23. veljače 2000. godine održan je 'simpozij socijalnih etičara - Zagreb 2000.' u Zagrebu, u Hrvatskoj kao jednoj od srednjoeuropskih zemalja. Tema simpozija je bila: 'Gospodarstvo i politika s posebnim osvrtom na tranzicijske zemlje'. Simpozij 'Zagreb 2000.' organizirali su 'Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve' Hrvatske biskupske konferencije iz Zagreba uz pomoć Zaklade Hannsa Seidela koja ima svoj ured u Zagrebu. Simpozij je organiziran s potporom 'Društva za promicanje katoličke socijalne etike u Srednjoj i Jugoistočnoj Europi', 'Instituta za podunavske zemlje i Srednju Europu' kao i 'Dr. Karl Kummer Instituta za socijalnu reformu te socijalnu gospodarsku politiku' (svi iz Beča).

Simpozij 'Zagreb - 2000.' uspio je okupiti sudionike iz osam europskih zemalja i Hrvatske. Osim socijalnih etičara sudionici su bili različitih zanimanja, stručne izobrazbe i položaja u društvu, kao što se može vidjeti iz popisa njihovih imena na kraju knjige. Velik broj sudionika intelektualaca iz Hrvatske, kao i primjereno medijsko praćenje simpozija u Zagrebu, pokazuje da je korisno organizirati takve simpozije u pojedinim tranzicijskim zemljama, jer se na taj način može pobuditi zanimanje za neke važne zajedničke teme. Osim toga, to je izvanredna prigoda za međusobno upoznavanje i razmjenu mišljenja.

Gospodarstvo zauzima sve važniji položaj u suvremenom ustroju društva i države. Deset godina nakon povijesnog obrata u tranzicijskim zem-

ljama sve više izlaze na vidjelo gospodarski i politički problemi, bilo da su oni posljedica života u komunizmu bilo da je riječ o pogreškama i propustima u posljednjih deset godina. Polazeći od te činjenice, organizatori su izabrali teme i predavače koji su s različitih strana reflektirali i analizirali položaj tranzicijskih zemalja kao i njihov odnos prema Europi i svijetu. Budući da je u predavanjima i na simpoziju prevladavala tema gospodarstva knjizi smo dali naslov: *Gospodarsko-socijalni izazovi u tranzicijskim zemljama*. U ovoj knjizi mogu se pročitati članci predavača (osim jednog) međunarodnih stručnjaka i eksperata društvenih i drugih znanosti iz Hrvatske, koji kompetentno raspravljaju o aktualnim temama.

Tri autora smještaju tematiku u širi tranzicijski i europski okvir: J. M. Schnarrer, *Tranzicijske demokracije i Europa: gospodarsko-politički aspekti na temelju promjene sustava i mentaliteta*, V. Zsifkovits, *Globalizacija i etika* i M. Valković, *Značenje socijalnog nauka Crkve u tranzicijskim zemljama*. Druga tri članka u ovom zborniku pružaju sliku Hrvatske kao tranzicijske zemlje: Đ. Njavro – V. Botrić, *Gospodarstvo i politika u Hrvatskoj*; V. Šakić, *Privatizacija pred očima hrvatske javnosti* i V. Puljiz, *Socijalna sigurnost između gospodarstva i politike u Hrvatskoj*.

Raspored članaka u zborniku poštuje redosljed predavanja na simpoziju.

Svi članci kao i cijeli sadržaj zbornika tiskani su na njemačkom i hrvatskom jeziku. Za pojam tranzicijske zemlje u njemačkom jeziku upotrebljavaju se dva naziva: Transformationsländer i Reformländer. U literaturi prevladava taj posljednji naziv pa smo ga i mi u prijevodima s hrvatskog na njemački jezik više koristili.

U knjizi smo poštovali metodologije vlastite pojedinim autorima uskladivši bilješke i naslove. Osim predavanja zbornik sadržava pozdrave koji su izneseni na početku simpozija, popis sudionika i podatke o autorima.

Simpozij ‘socijalnih etičara – Zagreb 2000.’ mogao se održati, a knjiga ‘Gospodarsko-socijalni izazovi tranzicijskih zemalja’, koja izlazi na hrvatskom i njemačkom jeziku, mogla je biti pripremljena i tiskana na temelju financijske i svake druge vrste pomoći različitih ljudi i institucija.

Ovom prigodom s posebnom zahvalnošću spominjem ime prof. ddr. Marijana Valkovića koji je od početka sudjelovao u organiziranju simpozija ‘Zagreb – 2000.’ i u pripremanju zbornika. Od sudjelovanja u izboru tema i predavača, preko predavanja koje je održao, do stručne lekture koju je izvršio nad svim tekstovima koji su prevedeni s hrvatskog na njemački jezik, Valković je dao svoj značajni doprinos ovome zborniku. Na žalost, nije dočekao objavljivanje zbornika. Umro je 3. prosinca 2000. godine u Zagrebu kao umirovljeni profesor Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Marijan Valković je bio poznat i priznat u krugu socijalnih etičara Srednje i Istočne Europe kao i u drugim međunarodnim teološkim udruženjima. Rado je dolazio na susrete socijalnih etičara na kojima je redovito aktivno sudjelovao. I u vrijeme komunizma povezivao je svojim aktivnostima Hrvatsku s Europom. Kao socijalni etičar i teolog moralist ostavio je pozitivan trag u tranzicijskoj Hrvatskoj.

Zahvaljujem svim suradnicima u ‘Centru za promicanje socijalnog nauka Crkve’ koji su sudjelovali u organizaciji simpozija i u pripremanju

zbornika. Posebna zahvalnost prevodiocima na oba jezika.

Priprema i tiskanje ovog zbornika omogućeno je uz financijsku pomoć više ustanova. ‘Društvo za promicanje katoličke socijalne etike u Srednjoj i Jugoistočnoj Europi’ iz Beča sudjelovalo je uz ‘Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve’ iz Zagreba u financijskim troškovima prevođenja.

‘Zaklada Hannsa Seidela’ sudjelovala je svojim prilogom u troškovima tiskanja zbornika. Zahvaljujemo posebno barunici Angeli Adamovich i em. prof. ddr. Rudolfu Weileru. Njihovom pomoću mogli smo zbornik tiskati na njemačkom i hrvatskom jeziku.

Djelatnici ‘Centra za promicanje socijalnog nauka Crkve’ i Instituta društvenih znanosti ‘Ivo Pilar’ iz Zagreba više godina surađuju u različitim znanstvenim projektima i time pokazuju da je u tranzicijskim zemljama moguća interdisciplinarna suradnja socijalnih etičara i stručnjaka društvenih znanosti. Ta se suradnja na posebno značovit način pokazuje tiskanjem ovog zbornika. Zahvaljujemo Institutu Pilar i njegovu ravnatelju prof. dr. Vladi Šakiću na financijskoj pomoći u tiskanju i na spremnosti da uz ‘Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve’ budu izdavači ovog zbornika.

Sadržaj knjige ‘Gospodarsko-socijalni izazovi u tranzicijskim zemljama’ nudi zanimljiv i koristan sadržaj za dalje rasprave i proučavanja kako stručnjaka društvenih znanosti tako i socijalnih etičara.

Stjepan Baloban